

KRONIK

Et tidssvarende dannelsesideal Andet/tredje fremmedsprog og fremtidens gymnasium

Susanne Vestergaard

M.A. og cand.mag. i tysk og kunsthistorie.
Studievejleder. Lektor på Ishøj Amtsgymnasium.
Medlem af bestyrelsen for Tysklærerforeningen for
gymnasiet og HF.

I foråret kunne man i en kronik i Jyllandsposten læse Birgit Smedegaards bud¹ på en fornyelse af bl.a. gymnasiet, og ikke længe efter blev vi bekendt med en skrivelse fra departementschefen i undervisningsministeriet,² der gav udtryk for en meget lignende tankegang. Ifølge modellen skal engelsk være obligatorisk, mens andet og tredje fremmedsprog skal kunne vælges i en pakke med bl.a. historie, en slags 'dannelsespakke'. Hvilken opfattelse af sprogfagene ligger der bag denne (stadig hypotetiske) model?

Hvem det er, man har tænkt sig der ville vælge denne 'pakke', ved jeg ikke. For selv om der for min generation, og

for dem der er ældre, består en logisk sammenhæng her, er denne sammenhæng ikke så indlysende for de unge i dag, og der er efter mit kvalificerede gæt absolut ikke nødvendigvis et sammenfald i interesser mellem historie og sprog for eleverne. Det er faktisk sjældent at de, der interesserer sig for sprog, også er historisk interesserede, selv om dette ville være meget ønskværdigt. Omvendt forholder det sig muligvis på samme måde.

Altså andet/ tredje fremmedsprog optræder i en pakke med iboende forhindringer og tilmed en pakke, der udtrykker et noget 'altmodisch' dannelsesideal.

Ligegyldigt hvordan man i sidste instans kunne tænke sig at sammensætte en fagpakke, ser det i hvert tilfælde ud

Artiklen er en forkortet udgave af en artikel bragt i „Meddelelser fra Tysklærerforeningen for Gymnasiet og HF“ nr.148.

til, at der reelt er nogle, der mener at andet fremmedsprog på den ene eller anden måde skal gøres valgfrit (som del af en pakke) på de gymnasiale uddannelser. Dette virker helt grotesk i en tid, hvor bestræbelserne i Europa går ud på at alle europæere skal beherske mindst to fremmedsprog. Der burde i dette land ikke være tvivl om at det er nødvendigt at lære flere fremmedsprog i en eller anden form. For ganske vist forstås engelsk i mange lande, men det er ikke det sprog, man taler, arbejder, sælger, studerer på osv. i størstedelen af Europa.

Et tidssvarende dannelsesideal

Fremmedsprogene trænger til at tænke sig selv ind i et nyt tidssvarende dannelsesideal. Helt konkret erhverver eleverne jo en vigtig sproglig kompetence ved at lære et fremmedsprog. Men på et andet 'livskompetence'-dannelsesplan ligger den store opgave for et fremmedsprog i dag i, at det skal give eleverne en interkulturel kompetence, og i samme hug ikke mindst en indsigt i kulturelle forskelle og en bevidsthed om deres egen kulturelle adfærd. Hvis man i højere grad end det er tilfældet i dag, kombinerer sprogundervisningen med aktuel kulturundervisning, kan undervisningen bidrage væsentligt til at uddanne eleverne i at begå sig 'interkulturelt' i en multikulturel verden.

Hvis vi skal uddanne vores elever til at begå sig interkulturelt, må vi indse (med blødende hjerte) at det ikke er tvingende nødvendigt for det dannede menneske at vide hvor sætningen „*Augenblick, verweile doch*“ stammer fra,

men at det er tvingende nødvendigt at have en klar fornemmelse for „*andere Länder, andere Sitten*“.

Her taler jeg udelukkende om den største gruppe elever, nemlig dem, der har sprogene på obligatorisk niveau. Selvfølgelig skal der for den mindre gruppe elever, der har valgt sprogene på højt niveau, gives undervisning, der åbner den klassiske litteraturs univers for dem.

Vores opgave som sproglærere på obligatorisk niveau må være - ud over at lære eleverne sprog - at give dem indsigt i kultur og samfundsforhold i de lande hvori sproget tales. For det første for at de unge skal kunne begå sig, og for det andet også for at få dem til, gennem dette møde med andre kulturer, at stoppe op og tænke sig om når de bliver bevidst om deres egen kulturbestemte adfærd.

Ved at stifte indgående bekendtskab med en anden kultur, bliver man mere bevidst om sin egen. Man lærer at forstå at reaktionsmønstre, normer, værdier osv. ikke er naturgivne, men kulturelle. En interkulturel sprogundervisning har derfor mulighed for at forebygge etnocentriske holdninger og udvikle evnen til at acceptere forskelle. Forhåbentlig forøges herved forståelsen for nationale særpræg, og måske bliver mangfoldighed derigennem attraktiv.

En kulturel og en kommunikativ kompetence

Moderne fremmedsprogsundervisning kan dermed være med til at 'danne' de

unge på flere forskellige planer og give dem en kompetence, der er så vigtig for vor tid, nemlig en kulturel og kommunikativ kompetence.

For mig er kulturel kompetence en orientering inden for samfundsfag, politik, historie, litteratur, antropologi, geografi osv. Den kommunikative kompetence omfatter sprog, nonverbale udtryksformer osv. Ingen af disse delelementer kan behandles isoleret; der vil altid være en vekselvirkning mellem dem.

Hvis den kulturelle og kommunikative kompetence i fremtiden skal være målet med fremmedsprogsundervisningen, er den eksamensform, vi kender i dag, selvfølgelig forældet. Eksamen må være af mere ekstemporal karakter (og så sparer man også hele eksamenslæringsperioden og kan bruge den til mere undervisning), hvilket også svarer mere til de konkrete situationer eleverne vil komme til at opleve i deres fremtid. Eleverne skal ved en eksamen demonstrere deres kulturelle og kommunikative kompetence og vise, at de

har forstået den indholdsmæssige problemstilling i f.eks. en tekst eller et videoclip. De skal kunne gøre rede for tekstens historiske, kulturelle, geografiske m.m. referencer. De skal med andre ord kunne leve sig ind i den beskrevne situation og kunne forholde sig sprogligt og kulturelt til denne.

Det er vigtigt, at vi som lærere i andet og tredje fremmedsprog gør os klart, at fagene hurtigt kan blive truet. Ministeren har lovet et grundigt udredningsarbejde og en række forsøg forud for en gymnasireform, men debatten om fremmedsprogenes placering i fremtidens gymnasium er allerede begyndt. Det er derfor vigtigt, at vi er indstillet på at diskutere hvilke konsekvenser et bortvalg af andet og tredje fremmedsprog ville kunne få for fremtidens danskere i Europa, og at vi også er indstillet på at diskutere sprogfagernes mål og indhold fordomsfrit.

Noter

- 1 Birgit Smedegaard i Jyllandsposten d.21.4.98
- 2 Nepper-Christensen i Gymnasieskolen nr.10 d.21.5.98

The Spanish students are very nice and easy to talk to. They are very open and it is easy to make friends with them. Also they are curious about where you are from and how your country is. They ask you many questions, but they also like explaining you about Spanish traditions, family and other interesting things. You learn a lot about Spain by talking with Spanish students.

I quickly got a group of friends formed by mostly other Erasmus students and some Spanish students. For me it was easier to make friends with other Erasmus students than with Spanish students. Maybe because we were all newly arrived students in a foreign country and non of us knew anybody before we came.

Castellon de la Plana Universidad Jaune I